

под името на Чадуки. Тоа покажува дека Вентрис и Чадуки заеднички ги работеле и оние работи што се објавени одделно само под едно име. Изгледа дека авторот поради својата скромност не го одбележува овој факт во прикажуваната книга. Може би тој немал за цел ни да ги избројува сите работи, било заеднички, било лично на Вентрис (не е одбележен и *Синској на игео-грамите* (Minos IV, 1 (1956) p. 5.), но заради полнотата на излагањето грбаше да се споменат и оние работи кои се многу важни за дешифрирањето на микенското писмо. Се надеваме дека книгата ќе доживее скоро и второ издание, та овој детаљ не ќе биде пропуштен.

Илустрирајќи ги *Work Notes* во 4. глава авторот ги предава знаците на „миноското писмо“ со бројки, спрема редот изработен од Бенет и дава објаснение зошто го прави тоа (p. 50): 1. тешко е за печат, оти уште нема изработени печатни знаци на Миноското писмо и 2 што мнозина читатели би наишле на тешкотија поради непознатото писмо. Но со бројките гаа тешкотија не е олеснета. Ние сметаме дека таква замена на знаците со бројки ако и мораше да се допушти внатре во текстот, лабелите (гридовите) грбаше да бидат предадени во оригинал како н.пр. на стр. 59 или дури и двојно (со знаци и бројки) (ср. p. 51). Читателите ќе стекнеа појасна претстава за *Work Notes* ако имаа можност да видат во оригинал повеќе работи од Вентриса.

Но овие пропусти не ѝ ја намалуваат вредноста на книгата. Таа е инаку во секој поглед издржана и може само да се поздрави и топло препорача на секој класичар, класичен археолог и историчар на стариот век. Корисно би било дури таа да се преведе и на други јазици, за да стане достапна на уште поширок круг читатели. Но при тоа би се наишло на една тешкотија, а имено: иако е книгата наменета за сите што се занимаваат со микенското писмо, таа е приспособена најмногу за англискиот читател со тоа што се дадени многу аналогии од животот и историјата на англискиот народ. Ако би се преведувала книгата на друг јаз., неопходно би било или да се објаснат посебно некои од тие аналогии, или да се заменат со соодветни примери, подостапни за оние читатели на чиј јазик би се преведувала.

П. Илиевски, Скопје

UNIVERZITET U BEOGRADU, Dr. Milan Budimir, prof. Univerziteta, ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ — *Elementarni udžbenik grčkog jezika* — Beograd 1958, izdanje „NAUČNE KNJIGE“.

Knjiga nosi naziv Στοιχεῖα ἑλληνικά (što bismo mogli latinski da prevedemo sa „elementa graeca“ ili „initia graeca“).

Pošto je u nas ovo prvi udžbenik, koji je u isto vrijeme i elementarni i naučni, dobro će biti da se malo osvrnemo na njega. Naš poznati filolog Milan Budimir nastojao je ovim udžbenikom da pomogne univerzitetskoj nastavi i smatram da je u tom uspio. Na početku knjige se nalazi najvažnija literatura i to najnovija. U prvom dijelu knjige (str. 1—45) nalaze se lekcije kojih ima 70. U drugom dijelu knjige (str. 45—73) nalaze se tekstovi iz raznih grčkih pisaca. Treći dio knjige čini gramatika (str. 73—227). Kod svake lekcije u prvom dijelu knjige i kod svakog paragrafa u trećem dijelu knjige nalaze se uz naš naziv i odgovarajući latinski i grčki naziv, što je učinjeno u prvom redu zato jer će se ovim udžbenikom služiti i studenti klasične filologije.

Mada udžbenik nosi naziv στοιχεῖα, u njemu se nalazi dosta stvari koje spadaju više u istorisku nego u elementarnu (normativnu) gramatiku. Istina, toga nema previše (kako to kaže sam prof. M. Budimir u predgovoru knjizi), ali ipak onima koji istom počinju da uče grčki iz ovog udžbenika — a takvih uvijek ima — mogu pojedina naučna tumačenja da u početku prave velike teškoće. Ova će knjiga, međutim, dobro doći onima koji su grčki učili u srednjoj školi ili onima koji su već savladali „elementa graeca“ iz neke grčke vježbenice.

Prof. Budimir se, s pravom, drži klasičnog izgovora antičkog književnog jezika. Zato u knjizi čitamo Bojotija, Aitolija, ajolski i t.d. Ipak ima u knjizi nekih nedosljednosti s obzirom na klasični izgovor antičkog književnog jezika. Ovdje bih naveo nekoliko primjera:

- 1.) na str. 255. stoji uz riječ Βοιωτός, ó Boocanin (mjesto Bojočanin)
- 2.) na str. 230. uz riječ Αἴγινα, ἡ stoji Egina (mjesto Aigina)
- 3.) na str. 231. uz riječ Αἰθιοπία, ἡ stoji Etiopija (mjesto Aitiopija)
- 4.) na str. 283. uz riječ Εὐβοία stoji Eubeja (mjesto Euboja)
- 5.) na str. 291. uz riječ Ἥφαιστος, ó stoji Hefest (mjesto Hefaist)
- 6.) na str. 293. uz riječ Θεσεΐς, ó stoji Tezej (mjesto Tesej)
- 7.) na str. 306. uz riječ Κρήτη, ἡ stoji Krit (mjesto Kreta)
- 8.) na str. 312. uz riječ Μέδουσα, ἡ stoji Meduza (mjesto Medusa)
- 9.) na str. 391. čitamo Homerus, ἰ, m. Ὀμηρος, ó Homer,
a na str. 376. čitamo Omir Ὀμηρος, ó.

Tačna bi bila primjedba da je zbog tradicije u nas teško provoditi dosljedno klasični izgovor antičkog književnog jezika, ali to bi se ipak moglo u nas da uvede i provodi.

Ako se mi danas više ne služimo Rajhlinovim načinom izgovora antičkog književnog jezika (t.j. itacizmom — jer se η po tom načinu čita kao naše „i“, onda bi, po mom mišljenju, trebalo da u tom budemo, koliko je to moguće, dosljedni. (Ovdje mislim na spiritus asper na grčko β, na η, na c i na diftonge. Nema razloga da se grčko c ne izgovara kao naše „s“ (filosofski, ne filozofski, Tesej, ne Tezej).

U ovom udžbeniku je svuda provedena grafija slova sigma sa znakom c. To je mnogo praktičnije, a to danas provode mnogi izdavači grčkih tekstova.

Da bi se studenti mogli bolje služiti ovim vrijednim udžbenikom, mislim da moraju poznavati najvažnije stvari iz opće lingvistike. Možda bi bilo dobro da je prof. M. Budimir pred odjeljkom, u kojem se nalazi gramatika, dao kratki uvod u opću lingvistiku. Prof. M. Budimir na str. 75 upotrebljava ime Pelasti i u obliku Pelazgi. Mislim da to nije potrebno jer je to upravo autor sam objasnio (upor. izdanje SAN — Posebna izdanja — knjiga CLXVII — odelenje literature i jezika, knjiga 2, Beograd 1950). Na str. 94. između ostalog, govori se da se svi indoevropski jezici dijele u kentumske i satemske. Mislim da je baš u ovom udžbeniku bi!a prilika da se, za orijentaciju studentima koji se budu za to interesovali, istakne kakvo je danas stanje nauke o tom, jer je prof. Budimir o tom pisao u svojoj studiji „Grci i Pelasti“ (gore spomenutoj). Autor u toj studiji dijeli indoevropske dijalekte u 4 grupe: toharski, satemski, kentumski i dijalekti starih Pelasta (što je dosta vjerovatno).

Grčki su dijalekti na str. 74 pravilno svrstani u dvije grupe.

Autor upotrebljava svuda naziv *genetiv*. Mislim da je to trebalo u knjizi objasniti pošto se oni koji eventualno budu čitali ono što je o tom bio napisao J. Turoman u predgovoru II. izdanja svoje grčke gramatike, Beograd 1896. — mogu zbuniti. J. Turoman tu kaže ovo: genitiv je tradicionalni oblik: francuski *génitif*, talijanski *genitivo*; engleski *genitive*, njemački uglavnom *Genitiv* (M. Budimir se ovdje sigurno poziva na M. T. Varona).

Na strani 405 čitamo: videor, 2. intr. „izgledati“, δοκέω. — Držim da u našem jeziku nije baš dobro da se glagol „izgledati“ upotrebljava u intransitivnom značenju, pošto „izgledati“ nalazimo u našim narodnim pjesmama u tranzitivnom značenju. Bolje je, po mom mišljenju, da se upotrebljava *samo* intr. „čini se da“. (Mada je i gornje opravdano).

Na kraju knjige nalazi se latinsko-grčki rječnik jer u knjizi ima rečenica koje se prevede sa latinskog na grčki.

Trud koji je sastavljajući ovaj udžbenik uložio naš istaknuti filolog Dr. Milan Budimir, mislim, neće biti uzaludan.

Ž. Puratić, Sarajevo